

ŞAS PARTİSİ'NİN PARÇALANMASI ÜZERİNE

Ovadya Yosef'in ölümünden sonra Şas Partisi'nin toplum indinde giderek itibarının sarsıldığı ve oy kaybettiği müşahade edilmekteydi. Fakat parti içerisinde yaşanan ayrılık ve ardından kaset olayının patlak vermesi, durumun daha da kötüleşmesine sebebiyet vermiştir.

Eldar HASANOĞLU

Şas Partisi, Haredi/ultra-Ortodoks bir partidir ve tabanını Sefarad ve Mizrahi Yahudileri teşkil etmektedir. Sefarad ve Mizrahi Yahudilerinin haklarını korumak amacıyla 1984'te, eski İsrail Hahambaşısı Rav Ovadya Yosef'in önderliğinde kurulmuştur. Partiyeye oy verenlerin tamamı Haredi yaşam tarzını benimsemiş kimseler olmayıp çoğunlukla Avrupai öğeler taşımayan Yahudi kültürünü benimsemiş Ortodoks ve gelenekselci Yahudilerdir. Partinin ideolojisi "eski ihtişamlı günlere kavuşmak ve Sefaradlara yönelik düzenli ekonomik ve sosyal ayrımcılığı önlemek" olarak belirtilmiştir.

Şas Partisi, sağ yönlü partilerle koalisyonla girerek hükümette temsil edilmiştir. 2013 seçimlerinin ardından kurulan 33. hükümette koalisyon ortağı Yair Lapid'in karşı çıkmasıyla kabineye girememiş ve İşçi Partisi'nin yanında yer alarak muhalefette kalmıştır.

1999'da parti başkanı Aryeh Der'i rüşvet iddiasıyla 2 yıl hapis cezasına çarptırılmış, yerine Yişay atanmıştır. Yakın çevresi Yosef'in Der'i hakkında "başına buyruk davranan ve partinin imajına zarar veren bir politikacı", Yişay hakkında ise "sadık ve haddini bilen öğrenci" kanaatinde olduğunu söyler. 16 Ekim 2012'de Der'i yeniden partinin başına geçmiştir.

Parti İçi Gerilimin Sebepleri

2013 seçimlerinden önce Rav Ovadya Yosef, Der'i, Yişay ve Ariel Atias'ın birlikte çalışmasını kararlaştırmış, partide üçlü liderlik tesis etmiştir. 2 Mayıs 2013'te parti içi seçimlerinde Der'i'nin parti başkanlığını resmi olarak kazanmasının ardından Der'i ile Yişay'ın yıldızının barışmadığı ve aralarında gerginlik olduğu ifade edilir. Atias ise milletvekilliğinden istifa etmekle Der'i'nin rakibi olmaktan çıkmıştır.

Der'i, Yişay'ı parti içi karar alma mekanizmasından dışlamaya çalışmış, ona yakın bürokratları görevden alıp yerlerine kendi adamlarını atamış ve bu nedenle parti içerisinde kamplaşmaya sebebiyet vermiştir. Devam eden zamanda Der'i'nin Yişay'a davranışının daha da sertleştiği, parti çatısı altında faaliyet göstermesi için ileri sürdüğü şartlarla onu partiden uzaklaştırdığı ifade edilir. 31 Ağustos 2014'te Der'i parti üyelerine kısa mesaj göndererek kendinden habersiz parti adına açıklamada bulunmamaları konusunda uyarılmıştır. Fakat Yişay aynı günkü röportajında Der'i'nin otoritesini kabulmediği mesajını vermişti. Der'i ve Yişay arasında yaşanan gerginliğin bir diğer sebebi, Der'i'nin yönetimindeki partinin oy kaybıdır. Kamuoyu araştırma kurumlarının yaptığı çalışmalara göre seçimlerde Şas Partisi'nin 7 koltuk

kazanabileceği öngörülmektedir. Oysaki Yişay zamanında parti 11 koltuk kazanmıştı.

Yişay'ın Ayrılma Süreci

Kendisine yakın bürokratların görevden alınmasına tepki olarak Yişay, 24 Kasım'daki konuşmasında ayrılığın sinyalini vermiş, Der'i ile arasında "gerçek ve derin güven krizi" olduğunu belirtmişti. Arada bir çatlağın oluşmaması için partinin hem politikacıları hem de din adamları devredeydi. Nitekim son güne kadar Yişay'ın partiden ayrılmayacağı, partinin dini yönetim kurulu üyelerinin (*Moetzet Gdoley ha-Torah*/Tevrat Uleması Konseyi) sözünden çıkmayacağına yönelik yorumlar yapıyordu.

31 Ekim 2014'te parti toplantısında Der'i konuşma yaparak Yişay'ın faaliyetlerini yüksek kıymetlendirdiğini ve onunla yola devam etmek istediğini söylemiştir. Nitekim Yişay kendisi Aralık ayının ilk haftasında arkadaşlarıyla görüşmeler yapmış, hafta sonunda partinin dini yönetim kurulu üyesi R. Şimon Ba'dani ile görüşerek partiden ayrılmayacağı kararını vermiştir.

Ha-Am İtanu Partisi'nin Kurulması

Yişay tarafında olan R. Meir Mazuz ile Der'i tarafında olan Ba'dani 15 Aralık'ta sabah saatlerinde bir araya

gelmiş, görüşme olumlu sonuç vermemiş, görüşmenin hemen ardından Yişay partiden ayrılıp *ha-Am İtanu* adlı yeni bir parti kurduğunu beyan etmiştir. Yişay partiden ayrılmakla çizgisinin değişmediğini, Ovadya Yosef'in çizgisinde devam edeceğini beyan etmiştir. Kurulan yeni partinin manevi lideri Kisse Rahamim Yeşiva'sı dekanı R. Meir Mazuz'dur.

İlk başta partinin adının, Ovadya Yosef'e atfen "*Maran* (Üstat)" olacağı kararlaştırılmıştır. *ha-Bayit ha-Yehudi* Partisi'nden Yoni Şitbon, 14 Aralık'ta ideolojik sebeplerden dolayı kendi partisinden ayrıldığını ve Yişay'ın yanında yer alacağını açıklamış, *ha-Bayit ha-Yehudi* Partisi'ndeki *Tekuma* grubundan olan milletvekillerine seslenerek Yişay'e katılmaya davet etmiştir. Dindar Siyonist kampın manevi liderlerinden olan Şlomo Avinar kurulan yeni partinin "Yişay'ın dindarlığı ile Şitbon'un milliyetçiliğinin bu partide bir araya gelerek ümmet için çok büyük hayra vesile olacağı" hususunda kanaatini açıklamıştır. İlk beklentilere göre *ha-Bayit ha-Yehudi* Partisi'nden Uri Ariel, lideri olduğu *Tekuma* grubu ile kendi partisinden koparak Yişay'ın kurduğu partiye katılacak, partinin adı "*Yahad* (Birlikte)" olacaktı. Fakat *Tekuma* merkezi yönetim kurulu partiden ayrılmama kararını verdi. *Tekuma*'nın Yişay'ı reddetmesinin sebebi olarak kadınlara partide yer vermemesi gösterilmektedir. 23 Aralık'ta *Studentim le-Yisrael* hareketi lideri Eliyahu Nissim, Yişay ve Şitbon'a mektup yazarak Mikael ben-Ari'nin lideri olduğu *Otzma le-Yisrael* Partisi'ne katılarak güçlerini birleştirmeye davet etmişse de henüz bu konuda bir adım atıldığı görülmemektedir.

Modaya Ayak Uydurma: Siyasetin Kasetle Dizaynı

Der'i'nin otoritesini sarsmak için Yosef'in görüntülü ses kaydı, 28 Aralık'ta medyaya servis edilmiştir. Kaydın Yişay tarafından servis edildiği iddia edilmektedir. 2008'de Yosef'in evinde yapılmış bu kayıta Yosef, Der'i hakkında konuşmaktadır. Yosef, Der'i'nin başına buyruk davranışlarından yakınmakta, böyle davranmak istiyorsa gidip kendi partisini kurması gerektiğini, onu bir hırsız olarak niteleyerek onu partiye aldıkları takdirde itibar kaybedeceklerini söylemektedir. Ayrıca Yosef, Yişay'ın partide çok büyük emeği olduğunu, onu geri plana almanın doğru olmayacağını ve Yişay'a ihanet edemeyeceğini belirtmektedir.

Der'i parti başkanlığından istifa etmek için dilekçesini partinin dini yönetim kuruluna sunmuş, fakat dilekçe reddedilmiş ve partinin yola Der'i ile birlikte devam edeceği kararı alınmıştır. Ayrıca konsey Der'i'yi desteklemek için bir bildiri yayımlamıştır. Der'i bu konuda henüz bir görüş beyan etmese de Şas içerisinde kaynaklar, Der'i'nin Ocak ayının ortalarında parti yönetimine yeniden geçeceğini öngörmektedirler. Der'i Kanal 2'ye verdiği röportajda bunun sinyallerini vermiş, bu konuda görüşü sorulduğunda bir politikacının görüşünü değiştirmemesinin imkânsız olduğunu söylemişti. Ha-Am İtanu partisinin manevi lideri Mazuz da Der'i'ye mektup yazarak ona Şas Partisi'ni terk etmemesini tavsiye etmiştir.

2015 Seçimlerinde Şas'ı ve Ha-Am İtanu'yu Ne Bekliyor?

Ovadya Yosef'in ölümünden sonra Şas Partisi'nin toplum indinde

giderek itibarının sarsıldığı ve oy kaybettiği müşahede edilmekteydi. Fakat parti içerisinde yaşanan ayrılık ve ardından kaset olayının patlak vermesi, durumun daha da kötüleşmesine sebebiyet vermiştir. Kanal 1'in yaptığı araştırmada ise genel olarak İsrail sağıının oy kaybettiğini, 2015 seçimlerinde Likud'un 25, ha-Bayit ha-Yehudi'nin 15, Şas Partisinin ise 6 vekil çıkarabileceği ifade edilmektedir. Haaretz'te yayınlanan araştırma sonuçları uyarınca partilere görev vekil sayısı dağılımı şu şekildedir: Likud 24; Avoda-Tnua 23; ha-Bayit ha-Yehudi 15; Kulanu 9; Yisrael Beyteynu 6; Yeş Atid 11; Şas 6; Ha-Am İtanu 1; Yahadut ha-Torah 8; Meretz 6; Hadaş 4; Raam Taal 6; Balad 1; Arap partileri 11; Kadima 0. Maariv'de yayınlanan sonuçlar da bundan çok uzak değildir. Yine farklı kurumlar tarafından yapılan birçok araştırma, 2015 seçimlerinde Şas Partisi'nin Knesset'e girecek milletvekili sayısını 6 olarak tahmin etmektedir. 2013 seçimlerinde Knesset'te 11 koltuk kazanan Şas için bu durum yarı yarıya itibar kaybı anlamına gelmektedir. Kanal 10'un yaptığı araştırmaya göre ise Şas Partisi 4, ha-Am İtanu Partisi 4 koltuk kazanacaklardır. Yişay, seçimlerde partisinin Knesset'e 10 milletvekili ile girebileceğini beklese de Yişay'ın sağ kesimin oylarını toplamak için planladığı koalisyon projeleri tutmadığı için bu beklenti realiteden uzak durmaktadır. Şas Partisi'nin de oylarının eriyeceği ve diğer sağ yönlü partilere gideceği söylenebilir. ○

Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi